

1 Úvod do surdopedie

Obor surdopedie:

- lat.*surdus* – hluchý, řec.*paideia* – týkající se výchovy
- výchova a vzdělávání SP
- tvorba a rozvoj komunikace SP
- příprava na povolání

Cíl surdopedie:

- komplexní a raná péče o SP
- zdravotnická, speciálně pedagogická, sociálně právní a rodinná péče
- sociální a pracovní zapojení

Komplexní péče o sluchově postižené:

zdravotnická péče

- depistáž
- diagnostika

speciálně pedagogická péče

- SPC
- SRP

sociálně právní péče

- sociální dávky a příspěvky

rodinná péče

- úzká spolupráce s odborníky

Speciálně pedagogické terapeutické metody v surdopedii:

- **reedukace** („zaměření na postiženou funkci a zlepšování její činnosti, aktivování“), tzv. sluchová výchova, edukace sluchu (sluch nebyl již dříve)
- **kompensace** („nahrazení postižené funkce jinou, vyrovnání“) - zrak (např. odezírání), hmat
- **rehabilitace** - navrácení do společnosti

Metody v surdopedii:

orální metoda

- aurálně orální (řeč+odezírání)
- akupedická (sluchový trénink)

vizuálně motorická metoda

- vlastní znakový jazyk neslyšících, daktylotika

Komunikační přístupy ve školách pro sluchově postižené (metody práce):

- **orální metoda** - cíl: osvojení mluvené řeči
- **totální komunikace** - TK je praktická metoda pro navázání komunikace s neslyšícími
- **bilingvální přístup** - jedná se o používání znakového jazyka a mluveného jazyka majoritní společnosti

Mezioborové vztahy:

- ostatní obory speciální pedagogiky (logopedie, oftalmopedie,...)
- psychologie a pedagogika
- biologické disciplíny
- sociologie a sociolingvistika
- lingvistika
- medicínské obory (ORL, foniatrie atd.)
- audiologie a audiometrie
- technické obory (protetika - sluchadla)

Vymezení základních pojmů:

1. prelingválně sluchově postižený: ztráta sluchu před vývojem řeči (do 6 let)
2. postlingválně sluchově postižený: ztráta sluchu po ukončení vývoje řeči
3. prevence: začíná v genetické poradně
4. reparace: náprava formou lékařského zásahu - pouze u poruch sluchu (ne vad)
5. nedoslýchavost - lehká (ztráta 20-40 dB), střední (40-70 dB), těžká (70-90 dB)
6. hluchota - úplná (totální), praktická (zbytky sluchu)
7. ohluchlost
8. ušní šelest (tinnitus) -SP slyší nepříjemné pískání, hučení a šumění
9. Neslyšící s velkým N - cítí se být příslušníky jazykové a kulturní menšiny, která užívá svůj vlastní jazyk (znakový jazyk) – kulturní definice hluchoty
10. neslyšící – audiologická definice hluchoty
11. osoby s praktickou nebo úplnou hluchotou

Zákon o znakové řeči č. 155/1998 Sb. – definuje následující komunikační systémy: znakový jazyk, znakovaná čeština, prstová abeceda

- znakový jazyk - není odvozen od mluveného jazyka, je to komunikační systém s vlastním lexikonem a gramatikou, „...přirozený jazyk a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní částí trupu.“
- znakovaná čeština - je odvozena od mluveného jazyka, je to vizuálně motorická forma dorozumívání, která je závislá na mluveném jazyce, „...uměle vytvořený jazykový systém využívající gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány odpovídající znaky českého znakového jazyka.“

Doporučená literatura:

HORÁKOVÁ, R. Úvod do surdopedie. In Pipeková, J. (ed.) *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: MU, 2006, s. 127-143.